

তাৰ দেশ বাংলাদেশ। ভাষা ব্যবহারকাৰী বিবেচনায় বিশ্বে বাংলাৰ অবস্থান সম্ম।

আৱ জনসংখ্যাৰ হিসেবে বিশ্বেৰ সবচেয়ে জনবহুল দেশগুলোৰ তালিকায় বাংলাদেশেৰ অবস্থান অষ্টম। অবশ্য আয়তনেৰ হিসেবে বাংলাদেশ বিশ্বে ১৪তম। ফলে বাংলাদেশ বিশ্বেৰ সবচেয়ে ঘনবসতিপূর্ণ দেশগুলোৰ মধ্যে নবম। প্রাকৃতিক সম্পদেৰ অপ্রতুলতা থাকলেও জনসম্পদ আমাদেৰ শক্তি। প্রযুক্তি রূপান্তৰেৰ এই নতুন সোপানে এসে মেধাশক্তিকে কাজে লাগাতে পাৱলে অৰ্জিত হবে অৰ্থনৈতিক সম্ভৱি। সেই পথেই এখন এগিয়ে চলছে বাংলাদেশ। ডিজিটাল শক্তিতে অৰ্থনৈতিক সম্ভৱি অৰ্জনে বিবৰ্মণ কৱা হচ্ছে ডিজিটাল বাংলাদেশ। নিৰ্ধাৰণ কৱা হয়েছে ৱৱকল্প-২০২১। এই লক্ষ্যেৰ কেন্দ্ৰবিদ্যুত রয়েছে ডিজিটাল ৱৱপত্ৰ। আৱ তা বাস্তবায়নে হাতে আছে মাত্ৰ চার বছৰ। এৱ মধ্যেই দেশকে মাধ্যম আয়েৰ পৰ্যায়ে উন্নীত কৱাৰ লক্ষ্যমাত্ৰ। অৰ্জনে সবচেয়ে বড় বাধা হয়ে রয়েছে 'ভাষা'। এই বাধা দ্বাৰা কৱতে দৈৰিতে হলেও আশাৰ আলোৰ দেখা মিলছে গুহার শেষ প্রাতে। হাওয়ায় ভাসমান 'বাংলা' ভাষার ডিজিটাল ৱৱপত্ৰেৰ টেকসই উদ্যোগ নেয়া হয়েছে অবশেষে। ইতোমধ্যেই আমাৰা পেয়েছি বাংলায় ইন্টাৱনেট টিকানা তৈৱিৰ অধিকাৰ। মিলছে বাংলাভাষাবাদৰ প্রযুক্তি উভাবনে একই আৰ্ততে ঘৰ্ণ্যমাণ অবস্থা থেকে উভৱেৰ আতাস। নেয়া হয়েছে যুগপৎ গবেষণা ও উন্নয়ন পদক্ষেপ। প্ৰত্যাশা কৱা যায় এৱ হয়তো বাংলা কিবোৰ্ড, ফন্ট তৈৱিৰ মুখৰোচক আলোচনা আৱ ব্র্যাক বিশ্ববিদ্যালয়েৰ 'কথা', শাহজালাল বিশ্ববিদ্যালয়েৰ 'মঙ্গলদীপ', 'সুবচন' আৱ টিম ইঞ্জিনেৰ 'পুৰুৰ' মতো তুলকি কাও থেকে রক্ষা মিলবে। প্ৰযুক্তিৰ মাধ্যমে ভাষাৰ দৰত্ব ঘৃতে সঞ্চয় হব আমাৰ। কেতাদুৰস্ত হতে গিয়ে আৱ আলগাৰ কৱব না নাড়িৰ বাঁধন। উপনিবেশবাদেৰ মানসিকতা থেকে বেৱিয়ে প্ৰযুক্তিৰ মাধ্যমে বাংলাভাষাকে ছড়িয়ে দেৱ প্ৰতি প্ৰাণে। অভ্যন্তৰীণ দাফতৱিক কাজে

বাংলাভাষাকে আৱ অছায় কৱা হবে না। ওয়েবে বাংলাৰ জয়জয়কাৰ হবে। হাওয়ায় গা না ভাসিয়ে জোৱ গলায় বলতে পাৱব এৱাৰ পালা 'বাংলা'ৰ।

এৱাৰ পালা 'বাংলা'ৰ

বাংলাভাষার সাথে আমাদেৰ রক্তেৰ টান, নাড়িৰ বাঁধন যে কতো সুগভৌৰে তাৱ নজিৰ এখন তাসহে ভাৰ্চুয়াল দুনিয়ায়ও। বিশ্বে ২১ ফেব্ৰুয়াৰি আন্তৰ্জাতিক মাত্ৰভাষা হিসেবে স্বীকৃতিৰ পৰ ইন্টাৱনেট মাধ্যমে বাংলা অক্ষৰে লিখে আজ আমাৰা আমাদেৰ আদিম পৰিচয়ে পৌছে গেছি ভাৰ্চুয়াল জগতে। বাস্তব আৱ পৰাবাস্তবতায় জড়াজড়ি কৱে রয়েছে আমাদেৰ রক্তাঙ্গ বৰ্ণমালা। ইংৰেজি ও ম্যান্ডারিন ভাষাৰ পৰ পৃথিবীৰ চতুৰ্থ ভাষা হিসেবে ইন্টাৱনেট জগতে সমহিমায় অবিৰ্ভূত হয়েছে বাংলা বৰ্ণমালা। বিশুজ্জড়ে ছড়িয়ে থাকা প্ৰায় ৩২ কোটি বাংলাভাষিকে একই বৃত্তে দুটি ফুলেৰ মতো বেঁধেছে 'ডটবাংলা'।

এক দশকেৰ অপেক্ষা

বাংলাভাষার ইন্টাৱনেট ভবিষ্যতেৰ জন্য ডটবাংলা আশাৰ প্ৰতীক। এ প্ৰতীক বাংলাদেশেৰ জন্য নতুন নিশান। এই নিশান অৰ্জন কৱতে আমাদেৰ অপেক্ষা কৱতে হয়েছে এক দশক। কেননা মাত্ৰভাষাকে বাণীয় মৰ্যাদাৰ স্বীকৃতি পেতে যেমনটা বিপুৰ কৱতে হয়েছে; ইন্টাৱনেট ডোমেইন ডটবাংলাৰ স্বীকৃতি পেতেও হোচ্চট খেতে হয়েছিল। এ ডোমেইনেৰ জন্য পশ্চিম বাংলা এবং সিয়েৱা লিওন আবেদন কৱেছিল। কিন্তু বাংলা ভাষাৰ সাথে তো আমাদেৰ 'রক্তেৰ' বাঁধন। তাই সে বাঁধনকে অৰুুকাৰ কৱতে পাৱেনি ইন্টাৱনেট কৱপোৱেশন ফৱ অ্যাসাইনড নেমেস অ্যাব্ল নামৰাস (আইক্যান)। এক দফা বাতিল কৱা হলেও গেল বছৰ জুনে ইন্টাৱনেট কৱপোৱেশন ফৱ অ্যাসাইনড নেমেস অ্যাব্ল নামৰাস (আইক্যান) পৰিচালনা পৰ্যাদেৰ সভায়

বাংলাদেশেৰ ডাক ও টেলিযোগাযোগ বিভাগকে এই ডোমেইন নেম বৰাদ্দ দেয়া হয়। আৱ গেল ১৬ ডিসেম্বৰ বিজয় দিবসে বাংলায় ওয়েব ঠিকনা লিখে ইন্টাৱনেট বিশ্বে বাংলাৰ জয় ঘোষণা কৱেন প্ৰধানমন্ত্ৰী শেখ হাসিনা। বঙ্গভৰণ থেকে উদোধন কৱেন তাৱ কাৰ্যালয় থেকে পৰিচালিত অ্যাকসেস টু ইন্ফৱৰমেশন প্ৰকল্পেৰ অধীনে ডেভেলপ কৱা ডট বাংলাৰ প্ৰথম ওয়েব পোর্টাল উত্তৱাধিকাৰ।

কী এই ডটবাংলা?

ওয়েবে এক অতলান্ত জগৎ। এই জগতে পৰিচয় শনাক্ত কৱাৰ একমাত্ৰ পথ ডোমেইন। ডটকম, ডটনেট, ডটবিজ, ডটইনফো, ডটঅৰ্গ ছাড়াও প্ৰতিটি দেশেৰ জন্য রয়েছে ভিন্ন ডোমেইন। এগুলো সাধাৱণত দেশেৰ নামেৰ সূচনা অক্ষৰ দিয়ে শুৰু হয়ে থাকে। যেমন- ইন্টাৱনেট দুনিয়ায় বাংলাদেশেৰ পৰিচয় ডটবিডি। ডটবাংলাৰ মাধ্যমে এৱাৰ ভাষাৰ ক্ষেত্ৰেও অনন্য পৰিচয় পেল বাংলাদেশ। ফলে এখন আৱ আমাদেৰ সাৰ্চ বাবে ইংৰেজিতে ডোমেইন নেম লিখতে হবে না। বাংলা অক্ষৰে লিখলেই চলবে। অবশ্য এজন্য আগেই ডোমেইনটিকে ডটবাংলা (.বাংলা) ডোমেইনে নিবন্ধন কৱতে হবে। পাঠক চাইলে কিবোৰ্ডে আপনিও পৰখ কৱতে পাৱেন। আগে যেমনটা সাৰ্চ বাবে <http://www.btcl.com.bd> না লিখে বিটিসিএলডটবাংলা লিখলেই চলে আসবে বিটিসিএলেৰ ওয়েবসাইট। ডটবিডি না লিখে ইউআৰএলে বাংলায় ডটবাংলা লিখেও মিলবে বাংলাদেশেৰ আন্তৰ্জাতিক পৰিচয়। কেননা ভাষাভিত্তি ডোমেইনে এখন ডটবাংলা ইউনিকোড দিয়ে স্বীকৃত বাংলাদেশ ডোমেইন। পৃথিবীৰ যেকোনো প্ৰান্ত থেকেই বাংলায় ওয়েবসাইট খুলতে হলে বাংলাদেশ থেকেই অনুমতি নিতে হবে।

